

KIRJALLINEN KYSYMYS 29/2012 vp

Lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Meillä Suomessa on vuodesta 2002 ollut voimassa laki, jonka mukaan jokaisen lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostausta on selvitettävä. Laissa todetaan seuraavaa: "Lakia sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa."

Laissa on kuitenkin useita puutteita, jotka mahdollistavat myös seksuaalirikoksista aiemmin tuomitun pääsyn tekemisiin lasten ja nuorten kanssa. Edelleen liian usein viaton lapsi joutuu hyväksikäytetyksi sellaisen ihmisen toimesta, johon lapsen tulisi voida luottaa.

Yhtenä ongelmana on se, että vapaaehtoistointaan osallistuvalla henkilöllä ei tarvitse rikostaustaa tarkistaa eikä hänen siitä tarvitse ilmoittaa. Vain työsuhteeseen haettaessa hakijan on esitettävä ote rikosrekisteristään. Suomessa on valtavasti vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa, jossa ollaan läheisessä kontaktissa nimenomaan lapsiin. TV 1:ssä 11.1.2012 lähetetyn Silminnäkijä-ohjelman mukaan parhaillaan Kuopiossa lasten ja nuorten tukihenkilö on syytteessä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Yksi uhreista on tukilapsi. Miehellä oli aiempaa rikostaustaa lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta rikostaustaa ei voitu tarkistaa, koska tukihenkilö toimii vapaaehtoistyössä. Myös useimmat harrastus- ja urheiluseurat toimivat täysin

vapaaehtoisten voimin. Tämä asettaa urheilu- ja harrastusseurat myös keskenään epätasa-arvoiseen asemaan: ne seurat, joilla on varaa palkata henkilö työsuhteeseen, voivat näin varmuudella turvata turvallisemman ympäristön lapsen harrastukselle kuin ne urheilu- tai harrastusseurat, joiden on rahallisten resurssien puutteen vuoksi toimittava vapaaehtoistyön pohjalta.

Ongelmana on myös se, minkälainen työ määritellään tehtäväksi vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Saman edellä mainitun Silminnäkijä-ohjelman mukaan esimerkiksi Saarijärvellä tuomittiin koulun kiinteistönhoitaja vuosia jatkuneesta lasten hyväksikäytöstä vuonna 2011. Tässä työsuhteessa ei taustaa tarvinnut tarkistaa, koska henkilö ei ollut suoraan yhteydessä lapsiin: henkilö oli kunnan tilapalvelujen kautta palkattu työhön koulun kiinteistönhoitajaksi. Sama henkilö toimi myös vapaaehtoistyössä nuorisotalolla sekä tanssilavalla, paikoissa, joissa nuoria vieraili paljon.

Lisäksi yritystoiminta on lain ulkopuolella. Esimerkiksi yksityisenä yrittäjänä toimivan ratsastuskoulunopettajan ei tarvitse antaa selvitystä rikostaustastaan asiakkailleen.

Nyt tammikuussa 2012 myös lapsiasiavaltuutettu on vedonnut lain muuttamisen puolesta. Hänen mukaansa nykyinen laki ei riittävän hyvin estä seksuaalirikoksiin syyllistyneitä toimimasta lasten parissa. Lapsiasiavaltuutettu toivookin lain ulottamista myös vapaaehtois- ja yritystoimintaan.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta lasten kanssa työskentelevän henki-

lön rikostaustan selvittämisestä annettuun lakiin saadaan pikaisesti lisättyä selvitysvaatimuksen ulottaminen myös vapaaehtois- ja yritystoimintaan?

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2012

Eeva-Johanna Eloranta /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Eeva-Johanna Elorannan /sd näin
kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 29/2012
vp:

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jot-
ta lasten kanssa työskentelevän henki-
lön rikostaustan selvittämisestä annet-
tuun lakiin saadaan pikaisesti lisättyä
selvitysvaatimuksen ulottaminen myös
vapaaehtois- ja yritystoimintaan?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan sel-
vittämisestä annettu laki (504/2002) antaa työn-
antajalle mahdollisuuden selvittää työn- tai vi-
ranhakijan sopivuutta tehtävään. Vapaaehtoisten
ja itsenäisten ammatinharjoittajien osalta laki so-
veltuu ainoastaan tilanteissa, joissa kunta tai
kuntayhtymä hankkii aamu- tai iltapäivätoimin-
nan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelu-
jen tuottajalta. Kunnan tai kuntayhtymän tulee
siis pyytää tehtäviä hoitavalta henkilöltä nähtä-
väksi rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä

tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelun tuotta-
jaan.

Oikeusministeriö on parhaillaan asettamassa
työryhmää valmistelemaan lainmuutoksia, jotka
mahdollistaisivat nykyistä laajemmin lasten
kanssa toimivien vapaaehtoistojen rikos-
taustan selvittämisen. Työryhmän asettamisen
taustalla on uusi lasten seksuaalisen hyväksikäy-
tön torjumista koskeva direktiivi, joka edellyt-
tää, että vapaaehtoistoiminnan järjestäjillä on ol-
tava mahdollisuus pyytää vapaaehtoistointaan
hakevalta henkilöltä tietoja tämän mahdollisista
seksuaalirikostuomioista. Työryhmä arvioi myös
muut direktiivistä aiheutuvat rikostaustan tarkis-
tamismenettelyä koskevat lainsäädännön muu-
tostarpeet. Direktiivin mukaiset lainsäädäntö-
muutokset tulee toteuttaa viimeistään joulukuus-
sa 2013.

Tavoitteena on suunnitteilla olevien muutos-
ten avulla nykyistä laajemmin estää seksuaaliri-
koksista tuomittuja henkilöitä toimimasta lasten
kanssa ja sitä kautta ehkäistä lapsiin kohdistuvaa
seksuaalista hyväksikäyttöä. Lainsäädäntöä
muutettaessa tulee kuitenkin samalla myös pyr-
kiä siihen, ettei muutoksilla hankaloitettaisi las-
ten kannalta tärkeän vapaaehtoistoiminnan jär-
jestämistä tai vapaaehtoistointaan osallistu-
mista.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2012

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 29/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Eeva-Johanna Eloranta /sd:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta så att till lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn snabbt fogas en möjlighet att kontrollkravet utsträcks också till frivillig- och företagsverksamhet?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) ger arbetsgivaren möjlighet att utreda lämpligheten för uppgiften hos en person som söker ett arbete eller en tjänst. När det gäller frivilliga personer och självständiga yrkesutövare tillämpas lagen endast i situationer där en kommun eller en samkommun av en offentlig eller privat serviceproducent skaffar tjänster för morgon- och eftermiddagsverksamhet. En kommun eller samkommun ska alltså begära att den person som utför uppgiften visar upp ett straffregisterutdrag, om perso-

nen inte sköter dessa uppgifter i arbets- eller tjänsteförhållande till serviceproducenten.

Vid justitieministeriet står man som bäst i beråd att tillsätta en arbetsgrupp för att bereda lagändringar som bättre än för närvarande gör det möjligt att reda ut den brottsliga bakgrunden hos frivilligaktörer som arbetar med barn. Bakom tillsättandet av arbetsgruppen ligger ett nytt direktiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn där det förutsätts att de som ordnar frivilligverksamhet ska ha möjlighet att av en person som söker till frivilligverksamhet begära uppgifter om hans eller hennes eventuella domar för sexualbrott. Arbetsgruppen bedömer också behovet av övriga ändringar av lagstiftningen som gäller förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund som föranleds av direktivet. Lagstiftningsändringarna i enlighet med direktivet ska genomföras senast i december år 2013.

Målet är att med hjälp av de planerade ändringarna mera omfattande än för närvarande förhindra att personer som har dömts för sexualbrott verkar med barn och den vägen förebygga sexuell exploatering av barn. När lagstiftningen ändras ska dock samtidigt eftersträvas att man inte genom ändringarna försvårar den med hänsyn till barnen viktiga frivilligverksamheten eller deltagande i frivilligverksamhet.

Helsingfors den 2 mars 2012

Justitieminister Anna-Maja Henriksson